

REDKOLEGIJOS TRIBŪNA

(Nr.27)

Redkolegijos vardu

Mytautas
RADŽVILAS

Jokia valstybė beveik neturi galimybių išlikti ir juo labiau klestėti, jeigu ji nereikalinga net jos piliečiams. Ši sena tiesa, kurią tarsi patvirtina dabartinė mūsų visuomenės ir valstybės būklė, skatina kelti daug su pilietišku susijusių klausimų, tarp jų ir klausimą, ar pilietiškas santykis su savo valstybe Lietuvoje nėra tik savotiška „atgyvena“, kurios įsikibusi tebesilaiko saujelė naivuolių. Socialinis ir politinis daugelio šalies gyventojų abejingumas ir pasyvumas, milžiniška turinė ir socialinė atskirtis, įspūdingi nusikalstamumo ir korupcijos mastai bei kitos kasdienio valstybės gyvenimo grimasos pernelyg bado akis, kad šias negandas dar būtų galima laikyti paprastomis vadinamojo perėjimo laikotarpio visuomenės ligomis. Ilgą laiką buvo naiviai tikėtasi, kad Lietuvos integracija į vadinamąsias Vakarų struktūras padės išgydyti šias ligas. Šie lūkesčiai ne tik kad neišsipildė - jau galima drąsiai teigti, kad šalies „europeizacija“ ir „vesternizacija“ tik padėjo paversti šias ligas lėtinėmis ir dar labiau paastrino jų požymius. Apskritai aiškėja, kad pernelyg kliautis „integracijos“ vaisiais nebuvo jokio pagrindo.

Vadinamųjų „pomodernių“ Vakarų visuomenių vertybinių nuostatų tyrinėjimai liudija stiprėjančią pilietinės moralės eroziją, kurios viena iš svarbiausių apraiškų yra didėjančias piliečių abejingumas ir net priešiškas savo valstybėms. Taigi nors pilietinės sąmonės nuosmukis Lietuvoje labai ryškus ir dažnai pasireiškia itin iškreiptais pavidalais, jis vis dėlto nėra unikalus, grynai „lietuviškas“ reiškinys. Tokiame kontekste lengviau suprasti, kodėl pilietiško ugdymo problemas sunku ne tik svarstyti, bet net ir tiksliai formuluoti. Tiesą sakant, nėra net parengta dirva rimtoms diskusijoms šiais klausimais. Kol kas lengvai įžvelgiamos ne bent dvi visuomenėje labiausiai paplitusios ir vyraujančios nuostatos pilietiško klausimu. Jas sąlygiškai galima pavadinti „pragmatine“ ir „idealistine“. Mėginant trumpai apibūdinti abiejų orientacijų esmę, galima

APIE „IDEALISTŲ“ IR „PRAGMATIKŲ“ GINČĄ

teigti, kad „pragmatinės“ nuostatos šalininkai pirmiausia linkę jausti nusivylimą jiems neva „nieko nedavusia“ nepriklausomybe ir pačia valstybe, o „idealistai“ nuoširdžiai išgyvena dėl valstybės bėdų ir piktnasi, kad daugeliui šalies piliečių atkurtoji nepriklausoma valstybė atrodo ne tik nereikalinga, bet jie dažnai ciniškai ir nusikalstamai net griauja jos pamatus. Šis dviejų vertybinių nuostatų konfliktas tęsiasi visą atkurtosios Nepriklausomybės laikotarpį. Jis tai sustiprėja, tai vėl apsilpsta, bet tikrai nesibaigs artimiausioje ateityje.

Ši aplinkybė nėra džiuginanti. Ginčai ir nesutarimai įvairiais klausimais - natūralus bet kurios demokratinės visuomenės gyvenimo reiškinys. Tačiau kaip vertinti visuomenę, nepajėgiančią susitarti pamatiniu - savos valstybės „reikalingumo“ ar „nereikalingumo“ - klausimu? Tai, kad šis klausimas retai keliamas atvirai, nesumenkina ypatingos jo svarbos. Pavyzdžiui, ar prieštarauti Lietuvos narystei NATO savaime nereikia abejoti pačios valstybės reikalingumu ir prasmingumu? O prieštaraujančių šalyje netrūksta.

Žinoma, lengviausia būtų apkaltinti „pragmatinio“ požiūrio šalininkus paprasčiausiu cinizmu, ir toks kaltinimas moraliniu požiūriu būtų pagrįstas bei pateisinamas. Deja, moraliniai priekaištai, kad ir patys teisingiausi, „pragmatikams“ nedaro beveik jokio įspūdis, o dažniausiai tik dar labiau pakursto ir sustiprina nepilietiškas jų nuostatas. Jeigu iki šiol išvis būta kokios nors pilietinio ugdymo strategijos, ji buvo grindžiama siekimu įtikinti abejojančius savos valstybės būtinumu ir prasmingumu remiantis daugiausiai „idealistiniais“ argumentais. Šios strategijos rezultatai atrodo gerokai menkesni, negu norėtusi, todėl būtina aiškintis, kokios yra jos silpnumų ir neveiksmingumą lemiančios priežastys. Atrodo, kad jas bent kiek rimčiau analizuoti įmanoma tik perėjus į istorinių ir sociologinių svarstymų sritį.

Analizuojant „pragmatikų“ ir „idealistų“ ginčą istoriniu ir sociologiniu aspektais, netrunka paaiškėti, kad iš pirmo žvilgsnio griežtai priešingos ir tarsi nesutaikomos jų pažiūros pasirodo esančios kur kas artimesnės ir keistai panašios. Būtent ši aplinkybė ir skatina atidžiau įsisiūreiti į „idealistinio“ ir „pragmatinio“ mąstymo ypatumus. Pilietiskumą „idealistiniais“ kriterijais vertinantys asmenys daugiausiai yra žmonės, kurie sunkiausiu šaliai metu niekada neišsižadėjo Nepriklausomybės ir laisvės idealų. Todėl su-

bjektyviu vertybiniu požiūriu jiems okupantų primesta socialinė ir politinė santvarka niekada nebuvo „tikra“. Tačiau šis dvasinis ir moralinis nesuitaikymas su ja visada slėpė pavojų, kad šitaip nesitaikstęs su esama padėtimi asmuo gali nesunkiai pamiršti, kad toji nemėgstama ir net nekenčiama santvarka visą pusšimtį metų nepastebimai, bet smarkiai veikė ir formavo jo mąstymą ir elgesį. Blogiausiu atveju ši santvarka išmokė elgtis „kaip visi“, geriausiu - neleido susikurti aiškaus pilietiško mąstymo ir elgesio modelio, leidžiančio tapti visaverčiu savosios valstybės kūrėju.

Elitos nuotr.

O „pragmatikų“ stovyklai ir šiandien daugiausia priklauso žmonės, kurie iš principo buvo susitaikę su Lietuvos okupacijos faktu ir prisitaikę bei įpratę gyventi be savos valstybės. Tačiau šį susitaikymą ir prisitaikymą neretai buvo bandoma pateisinti ir racionalizuoti griebiantis pigių tikrojo pilietiško pakaitalų. Jais tapo tokios išorinės ir paviršutiniškos „tautiškumo“ ir „patriotiškumo“ apraiškos kaip pasaulyje spėtos pamiršti Lietuvos sportininkų pergalės arba etnografinių tautinės kultūros pradų ir formų puoselėjimas.

Nors ši dviejų vertybinių orientacijų analizė anaipol nėra išsami, ji vis dėlto leidžia suvokti kai kuriuos pilietinės sąmonės funkcionavimo ypatumus dabartinėje Lietuvos visuomenėje. Pagrindinis šios sąmonės bruožas - dvilypumas, kurį lemia visavertės istorinės ir socialinės refleksijos stoka. Jis taip pat paaiškina ir visuomenės susiskaidymą į „idealistus“ ir „pragmatikus“ bei leidžia suvokti šių dviejų grupių atstovų mąstysenos skirtumus. Kadangi „idealistai“ nelinkę per-

nelyg domėtis „techniniais“ ir „vadybiniais“ visuomenės ir valstybės tvarkymo reikalais, jų geranoriškas rūpestis valstybe nesunkiai virsta bejėgišku moralizavimu. Grynai „pragmatiškas“ dėmesys vien siauriems „praktiniams“ valstybės gyvenimo reikalams ir visiškai abejingumas „idealistiniams“ pilietiniams polėkiams trukdo suprasti, kad anaipol ne visi tariamai racionalūs ir praktiški mąstymo ir veiklos būdai yra visuomeniškai bei pilietišškai naudingi. Šitokia praraja tarp „idealizmo“ ir „materializmo“ lemia, kad „idealistinės“ pilietinės pozicijos šalininkas „pragmatiką“ laiko valstybės pamatus griaujančiu „ciniku“, o pastarasis „idealistą“ suvokia kaip sentimentų ir egzaltuotą moralistą, niekaip nesugebantį būti naudingą žodžiais taip mylimai savajai valstybei. Taigi, „idealistų“ ir „pragmatikų“ nesusikalbėjimo priežastis ta, kad vieni akcentuoja Tautos pilietines ir patriotines dorybes, kiti - valstybės tvarkymo ir valdymo technologijas, o abi šalys subjektyviai jaučiasi esančios teisios.

Visuomenės vertybės ir jos gyvenimo bei vidinio tvarkymosi būdai glaudžiai susiję. Šios sąsajos kaip tik ir nelinkę pastebėti daugelis į „idealistų“ ir „pragmatikų“ stovyklas pasidalijusių ir savo tiesas karštai ginančių šalies piliečių. Galbūt todėl ir po šiai dienai ryškiausias Lietuvos viešojo gyvenimo bruožas yra milžiniškas atotrūkis tarp mąstymo ir veiksmo. Šį atotrūkį įmanoma pašalinti tik vienu būdu: būtina rimtai ir sąžiningai apmąstyti ir įvertinti Tautos mentaliteto pokyčius, įvykusius per penkiasdešimt okupacijos metų bei šių pokyčių įtaką šių dienų atkurtosios valstybės gyvenimui.

Tai padaryti sunku tiek dalykiniu, tiek ir moraliniu požiūriu. Iš tiesų ne vienam kovojusiam už šalies laisvę ir laukusiam nepriklausomos Lietuvos patriotui nelengva būtų pripažinti, kad į jo sielą taip pat galėjo nejučiomis iš supančios aplinkos prasiskverbti homo sovieticus formuojantys dvasiniai nuodai, trukdantys šiandien visavertiškai vykdyti savąsias valstybės piliečio pareigas. Dar sunkiau būtų pasyviai prisitaikiusiems: jiems tektų pripažinti, kad tikroji jų antipatijos svarbiausiomis Tautos ir valstybės vertybėms bei jų ateičiai priežastis ta, kad jie kažkada neišlaikė tikrojo patriotizmo egzamino. Vis dėlto kito kelio turbūt nėra, nes tik juo eidama mūsų iki šiol susiskaldžiusi ir susipriešinusi visuomenė galėtų pagaliau susitaikyti su savo praeitimi ir drąsiai, atvirai žvelgti į ateitį.

NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI

2014

Vertybė gali būti:

- ⊗ ŽMOGUS – AMŽININKAS
- ⊗ ŽMOGUS – ISTORINĖ ASMENYBĖ
- ⊗ ISTORINIS FAKTAS
- ⊗ REIŠKINYS, GARSINANTIS LIETUVĄ
- ⊗ DAIKTAS-OBJEKTAS, GARSINANTIS LIETUVĄ

Surinkime, įvardykime ir išsaugokime tai, kas vertinga ir brangu! Siųskite savo istorijas, o mes pasistengsime, kad apie jas išgirstų visa LIETUVA.

www.respublikosvertybes.lt

Romas GUDAITIS
Rašytojas, Redkolegijos narys

Jūs rašote ne taip, sakė man veikėjas, kuris visados elgiasi „taip“ - prisitaiko, neišsišoka, kalba ir rašo kaip visi, na tie, kurie nuolatos sėdi etery ir nepakliūva į juoduosius sąrašus - iš ten juk nepakviečiama į nuolatinius LRT komentatorius ar komercinių televizijų kasdieninius dalyvius: filtras, cenzūra, geriau jau karvė ant ledo nei jūs su kenksmingomis savo pažiūromis. Pataikė kaip pirštu į akį: užsidarė „Respublika“, o kas skaitys jūsų savaitraštį? Tai kodėl aš neklausau šio išminčiaus ir pučiu prieš vėją? Kodėl mane žemėlė sieroji nešioja ir kodėl ji neprakvimpa man obuoliu?

Kas įvyko, paklausė kielė pelėdos - mat kielė nešioja ant savo uodegos naujienas - taigi asocijuojasi su optimizmu, o pelėdai, matot, viskas negerai ir negerai, ji susiplakusi su visokiais apuokais, kuriems rūpi ne vien lesti, o girią, šilus analizuoti - taip ir mums maga rašyti ir rašyti, vis drumsti uždumblėjusioje baloje vandenį ir drumsti, kai čia ramu ir tyra, politiškai, korektiškai kurkia varlės, ir tau, neišprususiam, knisa smegenis legionas politologų apie demokratinius rinkimus ir kas dėsningai juose laimėjo ar pralaimėjo. Vandeny matau Lietuvos kontūrą iš vandens lelijų, dailiai tie žiedai plūduriuoja, gamtos žaismas ar užsakymas - nesuprasi. Ir dar - be biudžetinių ar europinių pinigų. Bet gražu, nieko nepasakysi, lyg per egzaminą, kada Donelaičio metais nelieka būrų dainiaus, kuris hegzametą guldė iš širdies, dabar gi reikia ne literatūrinės temos, iš širdies plaukiančios, o „samprotavimų rašinių“ (nuostabiai sugalvota!) ir žvakučių Tolminkiemy (projektas!), idant būtų dar gražiau. Be projektnio mąstymo ir popierių kalnų nevalia net ten, kur karaliai pėsti vaikšto. Taigi ir rinkimai įvyko ai akvau kaip gražiai, teigia mano projektas. Ir pažvelgiau aš į neregincias - juk skaisčiausia diena, po paralais! - pelėdos akis. O gal į apuoko. O gal į baloj atspindincias savo žlibakes, kurios vis dar spokso, o neturėtų - juk nuvaryti kuinai privalėtų ramiausiai sau šliaužti į kapines arba į kažkokį rankraštį. Atsakė, juk atsakė tylėjimu valdžia į mūsų siūlymą atsisakyti pridėtinės vertės mokesčio spaudai ir knygoms - suprato vyriausybės galvos, jog netinka šis siūlymas, o kodėl netinka - nepasakė. Todėl PVM ir lengvatų valstybiniam mąstymui nebus. Kaip nėra rašytiniam žodžiui - tas žodis turi būti apmokestintas. Šie žmonės nieko nėra girdėję apie Mikalojų Daukšą ir jo Prakalbą - tą himną gimtajam žodžiui - štai kur nesusikalbėjimo šaknys. Nors šuva pakastas kitur.

Ar įkyko kas? Ničnieko. Baigėsi spektaklis, nugriaudėjo plojimai, skystos katutės pasigirdo - gauti pažymėjimai, įgaliojimai, mandatai, kė-

dės patogiam apsimetinėjimui, kad štai mes veikiame net tada, kada nieko neveikiame. Šioks toks bruzdesys, ardamos lyg ir dekoracijos, tik ar jos buvo - štai klausimas, kadangi personažai plepėjo, ėdė veiksmo laiką lyg besočiai, vis apytikriai apie demokratiją ir pilietinę visuomenę taukšdami, apie saugumą - energietinį ir valstybės - tauzydami, visi susirūpinę, spinduliuodami turtingą vidinį pasaulį iš keliolikos frazių, todėl ir neišsinarinome žandikaulių beklausydami, į juos veizėdami ir atsistebėti negalėdami, kur prasideda kvailumas ir kur jis baigiasi. Mat vis ieškoma kvailių! Spektaklyje dalyvavo maždaug pusė Lietuvos ir didžioji dalis - netikėdama, iš inercijos. Tos maždaug pusės manding ir pakanka, o kai kas sako - su kaupu, juk kitose šalyse balsuojančiųjų kojomis dar daugiau. Pjesė banali savo siužetu, užtat personažų ir jų užmojų per akis. Ir visiems panižęs vienas mižas: į Briuselį, tik į Briuselį! Ten puikus pensionas, vadinas parlamentu, ten visi gins mūsų šalį, tačiau nuo ko ją ginti, jei jau ji seniai apginta deklaracijom, pareiškimais, vis pompastiškiau ir imantariau. Tik vienuolika, šimtai liko išsižioję, kodėl saujelei laimingųjų pasisekė (prasmuko, žalčiai žalčiau si!), o štai mums - ne! Juk visi plepėjom! Visi pilnėpim! Visi voliojom eurodurnių! Visi laukėm stebuklingo šanso prasibrauti į ten, kur lyja euriukais ir kur ničnieko nereikia daryti, tik ginti ir ginti, aušinti burnas ir skraidyti. Puikumėlis tokio gyvenimėlio, kuris niekada nepablogėja. Ar gali atsirasti personažas - eurodurnius, kuris paklaustytų Aloyzo Sakalo ir atsisakytų mandato? Juk spektaklis pelningas. Ir visiems, ak, senas mielas kolega Aloyzai, norisi vaidinti šiame spektaklyje be autoriaus ir teatro pastato, todėl auringi, ilgai netilstantys plojimai, visi mes atsistojam ir su ašarom akyse palydim lėktuvą, kuriuo skrenda tie laimės kūdikiai su provokatorium ir avantiūristu priedo.

Rašyti reikia teisingai: vengti kaip velnias kryžiaus esmės: kodėl išbėgo iš Lietuvos milijonas, kodėl tokie astronominiai šviesmečiai tarp europrakutusųjų ir skurdžių, kodėl kone visos reformos katastrofa - visiems, išskyrus jų autorius... O ką čia dar beparašysi, kai teisingiausiai rašo ir kalba tas Vienas Vienintelis, kuris mus gelbsti nuo rusų tankų - jei ne Jis, seniai būtų likus šlapia vieta, net nebūtų kam skaityti žiūrėti vienintelės teisingos istorijos versijos - pasijos pagal Jį, išsviedusios Gabrielių į orbitą, kurioje nėra buvęs arkangelas Gabriėlius. Taigi kūrinio-šedevro svarbiausias veikėjas - Niekada Neklystantis, per ketvirtį amžiaus nepadaręs anei vienos klaidelės, kadangi klydo visi kiti, o Jis šventesnis už švenčiausius popiežius, ir dėl visko, atspėjot, kalti tiktai rusai. Štai ir išsipildo Niekada Neklystančiojo svajonė: visas jo nuodėmės dabar iš tolo vienu ypu panaikina Kremliaus-Gazpromo žmogelis bėgiojančiom, lakstančiom į šalis akim, botoksų prifarširuotu veidu - užgrobė Krymą, suvienijo Europą nuteikdamas ją prieš save, - tai jis, Kremlių lindėdamas, mūsų politikai, jos balaganiniam teatriukui suteikė prasmę ir kryptį, o spekta-

kliui šioki toki turinį: visi susirūpina ginklais, kariuomene, finansavimu, puola demonstruoti patriotizmą ir antiputinizmą, o tai savo ruožtu šventąjį mūsų veikėją iškelia į padebesius. Todėl ir pabunda, sukruta užsisnaudę smulkesni veikėjai - ministrai, mūsų šalis mobilizuoja kitas šalis prieš Putiną, todėl be Putino... kaipgi be Putino. Monologai: koks niekšas tas Putinas, o jis, ta imperijos išpera, prieina liepto galą: viena frakcija mūsų Seimo, tyčia nesaky siu, kuri, Ukrainos krizę pjesės finale išsprendžia paprastai: atvažiuoja dviračiais prie rytinės tos valstybės sienos, įsakniai liepia sekti mūsų, tai yra jos, pavyzdžiu, teroristai užhipnotizuoti išmėto ginklus, tapę avinėliais, prašo surišti - ir štai jau Ukraina... Putinas nusišauna, o Europarlamentas persikelia į Vilnių, ta proga mes gauname išsirinkti dar vienuolika, šventas žmogus iš pedebesų nusileidžia į Daukanto aikštę suteikti paskutinio patepimo naujajai inauguracijai.

► Svarbiausias veikėjas - Niekada Neklystantis, per ketvirtį amžiaus nepadaręs anei vienos klaidelės, kadangi klydo visi kiti

Ar teisingai rašau, klausiu aš teisingai rašančiojo, tačiau jis man kažkodėl grūmoja kumščiu. Iš epigramos žodžių neišmes: žengiu gatve - pats didesnis už save. Pats didesnis už save! Dėl to kad šventai mane beatifikavo manasis AŠ. Didybės manija visada priartina prie tiesos. Tik su menine tiesa, žinot, striuka. Gelbsti personažas. Niekada Neklystantis. Ta išvyka jo palaiminimu vyko tūkstančio kilometrų atstumu nuo Ukrainos (ši idėja silpnina spektaklį ir Niekada Neklystančiojo vaidmenį, o tai yra nemėniška dėl sušlubavusios ant abiejų kojų fantazijos).

Įvykusio spektaklio vaizdas būtų nepilnas, jei mes nepasakytume, kas laukia balsuotojų ir žiūrovų per kitą spektaklį - naujus rinkimus. Kregždutės savo sparniukėliais mums atkerpa po gabalėlį dangaus, net premjerui šis kalimas pirmą kartą ekonominės svarbos: balsuosime tikrai internetu, ir baigtas kriukis! Tai yra už mus labai sėkmingai balsuos kiti! Kaip reikia balsuos! O mes galvosime, kad balsuojame teisingai, kad nuo jo - mūsų balso - kažkas priklausos. Priklausys, o kaipgi. Visų sukybių bus sėkmingai išvengta - žinoma, dviem šimtais procentų. Ir dar per rinkimus - čia visas *cimusas* ir *gešftas* - mūsų balsus privalės skaičiuoti mokinukai. Nes suaugę piliečiai balsus labai blogai skaičiuoja. Internetas ir mokiniai, vis jaunesnio amžiaus mokiniai rinkimus iškels į neregėtas aukštumas! Voliojiesi sau lovoj pirštą čiulpdamas, jei ko kito neprasimanai, kirmijį, driunijį, mąstai apie tai, kokia tobula mes pilietinė visuomenė - ir tik čiaukšt braukšt... jau pabalsavęs esmi, atlikęs savo pilietinę pareigą. Baisiai patogu, ypač jei kompiuteriai bus sujungti su kojom - kairė ir dešinė, pagal politines simpatijas, - tiesa,

prasčiau su liberaliu nusistatymu, nes neaišku, kol ponas Vaigauskas nepaaiškino, prie kokio kūno organo ar padargo kompiuterines sistemas šiuo atveju jungti. Maustai ar išnaudoji savo tėvynainį, prakaituoji, bimbini į laisvas pinigais pertekęs - ir kartu balsuoji ilgdėdamasis tos saldžios dienos, kada ir tavo smegeninė bus prijungta prie VRK serverių. Žodžiu, nesijaudinkim, kiti spektakliai bus žymiai įdomesni. Išrinksime ką reikia. Vaikščioti į rinkimus nereikės. Už mus pilietinę pareigą atliks serveriai ir mygtukai. Juk bankai vis dažniau pageidauja, kad mes neateitume, o meilę bankams išpažintume virtualioje erdvėje. Mūsų rinkimai bus idėjų banko triumfas! Mes tapsime pavyzdžiu visam demokratiniam pasauliui - kaip niekam nedumti akių - visus virtualiai apmaunant. Viešpatie, kodėl taip ilgai delsia rinkimų komisija ir partijos?! Beje, partijų reikės, bet kokiam pabeliui rinkimų komisija?! Reikia palikti tik pirmininką ir šešiolikmečius prie kompiuterių! Greičiau nerkime į šią skaidriausiojo balsavimo erą ir čik čik čirik išrinkime Lietuvai tuos, kurių ji verta. Su Tėvynės kompiuteriniu raštingumu aaaa ta prasme vau...

Vienas spektaklis baigėsi, prasideda kitas: aišku, turiu omeny eurą, virvės muilinimą, emocingą akių dūmimą su šiais popierėliais, kurių bus mažiau daugumos kišenėse. Leitmotyvas: kainos nekils, sąžiningas verslas nesipelns šia proga, nelups devinto kailio nuo artimo savo. Stebuklinga ta mūsų niekų pūtėjų Lietuva - vienintelė šalis, kurioje įvedus eurą gyvenimas nepabrangs. Negirdėtas daiktas istorijoje: visados pinigų keitimas skurdino lietuvius, o štai dabar tas keitimas visiems jiems yra mana dangiškoji. Vodevilis, farsas, balaganas, personažai apsimelavę lig ausų. Kad verslui ir bankams gerai - žinom, nesiginčijam, bet kad mums?! Neklausiam, kur sąžinė šiame spektaklyje, mes tik stebimės. Kuo? Savimi. Savo tikrove. Kadangi melo trumpas kojos - tai kaltų nebus. Juk brangų gyvenimą šioje ašarų pakalnėje mes branginame, tačiau taip buvo tik iki euro įvedimo mūsų krašte, poetizuoto kaip lašelis tyro gintaro pinigų keitimo tautos neatsiklausus. Žvelk pro tą lašelį, bene pamatysi būsimus fokusus su šia valiuta. Nematai? Plojimai, gėlės artistams ir režisieriams, o kur lito šermenys, juk anekdotas Lukiškių aikštėje su centais nuklota žeme ir veikėjų pozavimu prieš filmavimo kameras - banalus išsidirbinėjimas ir tiek, o mes juk laukėm misterijos.

Reikia rašyti „taip“ - taip taip, mielieji ir gerbiamosios, išverstas kūris būdamas, dar sykį, tikiuosi - ne paskutinį, grakščiai, postmoderniai išverčiu kailį: juk m a n labai reikia, kad laimėtų m a n o projektas, m a n o genialusis projektas, ir už jį iš kai kurių, bene išsvajotųjų struktūrinių, fondų imtų tekėti pinigėliai - pi-ni-gėėė-liai, honorariai už rašymą „kaip reikia“. Egzistuoja standartai - nereikia kūrinii, juolab kažkokių įtarimų forma ir idėjomis keliančių esė, pridariusių bėdos „Respublikai“. Ir šios pjesės - tiktai projektai. Todėl aš ir rašau taip teisingai, taip teisingai, kad visai nemeluojau ir neveidmainiauju. Štai ta didžioji tiesa: ne Ekleziastas

ir Dešimt Dievo įsakymų, ne pasaulinė klasikinė ir lietuvių literatūra, ne pasaulio dvasiniai lobiai ir mūsų nacionalinės kultūros vertingiausi kūriniai, ne gegutė, kuri paliko kiaušinių svetimame lizde ir dabar begėdiškai kukuoja, kiek kam metų belikę šaukštą prie stalo kilnoti, ne rastos sidabru nulietas traškiųjų bijūnų krūmas, kur pagal Dievo planą špyrt auštant sproginėja kvapnūs žiedai ir ne žmogaus dvasios tragizmas, o partijų programos ir jų veikėjų elgsenos sakyti viena, o daryti kita, fizionomijos ir prasta vaidyba - štai tas šaltinis, iš kurio aš semiuosi jėgų gyventi. Ir dar mane įkvepia mūsų politikų žvilgsniai pagal lietuviško kaimo (mes beveik visi būsim jo mėšlą mynę) išmintį: nors myžk akyse - sakysiu, kad lietus lyja. Pagal mano Projektą vienasaskaita ar daugiskaita (iš tikrųjų tų projektėlių aš surašiau ne vieną tuziną) bus didelės naudos visuomenei ir, žinoma, man. Kaip matot, iš kuklumo visai neketinu mirti.

Mūsų netenkina, kad jūs imate rašyti taip, kaip reikia, atšaldo mano projektnį entuziazmą žmogus, kuris rašo ir kalba taip kaip reikia, o kaip galvoja - nesakysiu, nes jo sielos visuose pakampiuose - vien gėris ir šviesa. O juk mano svajonėse drugeliais plasnoja angeliška harmonija: D.Grybauskaitė pagaliau vadovauja Europos Sąjungos biurokratų armijai (šie susivienijo ir pateikė ultimatumą: tiktai ši ponia, žinanti, kur vaikščiojo Svajotojas Dostojevskio „Baltosiose naktyse“, bus visos Europos prezidentė, ir basta!), tris mėnesius iki naujų rinkimų Respublikos prezidentė tampa ponia Loreta... Na nesakykite, kad jums kyla stemple lig gerklės... anaipol, jūs nesibjaurit, būta čia ko eurolietučiui ant mūsų negodžių delnų dosniai banknotais krapnojant: juk aš esu tiktai už tai, kad nacionalines premijas po A.Bumblausko visai teisingai ir be pykčio artimiausią dešimtmetį skirstytų Leonidas Donskis. Šiandien einu šiuo gyvybiškiausiu mūsų nacionalinei kultūrai reikalu pas premjerą. Jei nepralįsiu pro duris, kabinetan pateksiu tiesiai per židinio kaminą. Viešpatie, pasakysiu, kokia laimė, kad bus dar vieni neeiliniai plojimai, ir juose laimės tas, kas turi laimėti. Atsiprašau - apakintas honorarų, spektaklį aš supainiojau su rinkimais, bet kompiuteris pataisys, ir iš šios laimės aš ištaisysiu kojas. Tik lyk, eurolietuti, už šį europrojektą be litų, o aš žarstysiu riešučiom, glostysiu šlamančius...

Tiktai Niekada Neklystantis tyli. Neklausia, kodėl prototipu pasirinkau Jį. Sunaikina žvilgsniu, ir tai yra didingas istorinis - nors ir ne teatrališkas - veiksmas. Tačiau aš jį sugalvojau, nes tokio žmogaus gyvenime nėra. Nebuvo. Niekada. Lyk lyk, lietuti, eurolietuti, ant to didesnio už save paminklo ir ant manės - eurodainiaus vertėjo, su viltimi žvelgiančio į Dainų šventę, kad tik joje skambėtų kuo daugiau lietuviškos dainos „miksų su šou“ ir paikai mieščioniškų rėkavimų „Aš labai myliu Lietuvą!“, o apie tai visam pasauliui bylotų pretenzijos, poza, masinės kultūros niekalas ir tu, Tviteri, mano geriausias drauge, o tu, Projekte, mano kelrode žvaigžde, su eurolietučiu šviesk!